

Lena Mirošević
Josip Jolić

UDK: 316.64(497.5Požega)
Stručni članak
Rukopis prihvaćen za tisak: 12.11.2014.

OBJEKTIVNI I SUBJEKTIVNI POKAZATELJI KVALITETE ŽIVOTNOG PROSTORA GRADA POŽEGE

Sažetak

Cilj istraživanja jest prikazati kvalitetu životnog prostora grada Požege pomoću objektivnih i subjektivnih pokazatelja. Autorova je namjera na temelju analize objektivnih pokazatelja i statističke analize subjektivnih pokazatelja usporediti unutargradska susjedstva grada Požege. Objektivni pokazatelji prikupljeni su od uprave grada Požege i Državnog zavoda za statistiku te samostalno s interneta i zahvaljujući terenskom radu, a analizirani su uz pomoć programa za prostornu analizu *ArcGis*. Subjektivni pokazatelji prikupljeni su anketiranjem stanovništva tijekom terenskoga rada i pomoću *online* ankete na koju su ispitanici bili upućeni preko elektronične pošte. Statistička analiza dobivenih podataka provodila se pomoću statističkog programa *Statistica*.

Istraživanje je, očekivano, pokazalo kako se ne preklapaju procjena kvalitete životnog prostora grada na temelju objektivnih i subjektivnih pokazatelja. Objektivni pokazatelji govore kako je promatrani prostor prosječne kvalitete životnog prostora, dok subjektivni govore o vrlo dobroj kvaliteti životnog prostora. Naposljetku se ukazalo na razlike između pojedinih unutargradskih mjesnih odbora.

Ključne riječi: urbani prostor; kvaliteta života; objektivni i subjektivni pokazatelji; Požega.

Uvod

Kvaliteta života¹ termin je koji se upotrebljava u svakodnevnom govoru, ali i u različitim strukama pridaju mu se vrlo različita značenja. Tako u medicini kvaliteta života uglavnom označava stupanj očuvanih funkcija bolesnika, u ekonomiji životni standard, dok političari i politolozi naglašavaju zajamčene slobode i prava građana te civilizacijska postignuća kao što je dostupnost obrazovanja i zdravstvene zaštite

---

¹ Koncept kvalitete života odnosi se na sveukupnu dobrobit unutar društva, stoga se u stranoj i domaćoj literaturi za pojam kvaliteta života upotrebljava i termin blagostanje (eng. *Well-Being*).

(Lučev, 2008.). U geografiji se kvaliteta životnog prostora može razmatrati kao prilagođenost prostora za dobar i ugodan život. Kvaliteta životnog prostora očituje se u njegovoj mogućnosti ispunjavanja osnovnih ljudskih potreba, a što više ljudskih potreba zadovoljava promatrani prostor, to je subjektivan osjećaj sreće i zadovoljstva u njemu veći (Constanza i dr., 2000.). U tom kontekstu i područje kvalitete života vrlo je široko, a odnosi se na veze između ekonomije, obrazovanja, zapošljavanja, socijalne skrbi i životnog zadovoljstva. Kvaliteta života složen je, multidimenzijski konstrukt koji zahtijeva višestruke pristupe iz različitih teorijskih perspektiva. U tom pogledu od sedamdesetih godina 20. stoljeća napisan je znatan broj radova iz različitih znanstvenih disciplina u pogledu kvalitete života. S obzirom na vrijeme i prostor, ali i kulturni kontekst promatranja kvalitete života, mogu se odrediti dva koncepta u pristupu istraživanja. Jedan koji obuhvaća fizičko i psihičko blagostanje građana, a drugi koji analizira specifične uvjete života u različitim zajednicama.

Također, u današnje vrijeme sve je veća svijest o utjecaju okoliša i okoline na život pojedinca ili skupine. Stoga je koncept kvalitete života u uskoj vezi s održivim razvojem s obzirom na to da održivost podrazumijeva ravnotežu između ekoloških, socijalnih i ekonomskih kvaliteta. U konačnici se može reći da kvaliteta života odražava društvenu dimenziju održivog razvoja.

U radu se razmatra kvaliteta života urbanog prostora, odnosno grada Požege. Pri tome valja istaknuti da kvaliteta života u gradu nije jednostavan pojam koji ima jasnu ili dogovorenu definiciju. Naime, izraz urbana kvaliteta života ne upotrebljava se samo za opisivanje neke fizičke značajke već uključuje cijelu dinamiku odnosa između stanovništva i fizičkih mogućnosti okoline (Hamam, i dr., 2013.). Također, urbane su sredine područja intenzivnih i dinamičnih promjena jer su žarišta naseljenosti i gospodarskih aktivnosti (Pacione, 2003.). Stoga i odnos između ljudi i njihove svakodnevne životne okoline ili životnog prostora zahtijeva sve veću pozornost znanstvenika, stručnjaka i općenito javnosti. U tom kontekstu praćenje kvalitete života postaje sastavni dio prostornog planiranja nekoga grada. Istraživanja takvog tipa omogućuju lokalnim vlastima, pa i lokalnom stanovništvu, lakše prepoznavanje problema i problematičnih dijelova grada (Pichardo-Muñiz, 2011.). Prema dobivenim rezultatima moguće je razraditi različite projekte u svrhu unapređenja kvalitete životnog prostora, primjerice poboljšanje infrastrukture i javnog prijevoza, prostornog rasporeda škola i dječjih vrtića, ambulanti, sportskih igrališta, zelenih površina i dr.

Objekt, cilj i metodologija istraživanja

U radu se razmatra kvaliteta životnog prostora grada Požege kroz objektivne (statističke podatke, generalne urbanističke planove, prostorni plan uređenja grada Požege i dr.) i subjektivne pokazatelje (anketiranje lokalnog stanovništva). Međutim, valja istaknuti da je u radu kvaliteta života promatrana kao subjektivno iskustvo stanovnika, odnosno glavni rezultati temelje se na subjektivnim pokazateljima, dok su objektivni pokazatelji bili podlogom za analizu subjektivnih pokazatelja.

Prostorni obuhvat istraživanja prema službenom administrativnom ustroju jest naselje Požege koje ima status grada. Naselje Požege sastoji se od 10 mjesnih odbora: Arslanovci, Babin Vir, Centar, Ciglana, Garevica, Orljava, Praulje, Ratarnica, Tekija i Vučjak (slika 1). Navedeni prostor zauzima 24,02 km² (tj. 18% površine Grada Požege, odnosno Požege kao teritorijalno-upravne jedinice ili posebne jedinice lokalne samouprave i uprave) (PPU², 2005., 26) i prema popisu iz 2011. godine ima 19.506 stanovnika (DZS, 2012.³). Gustoća naseljenosti grada Požege iznosi 812,07 stanovnik/km².

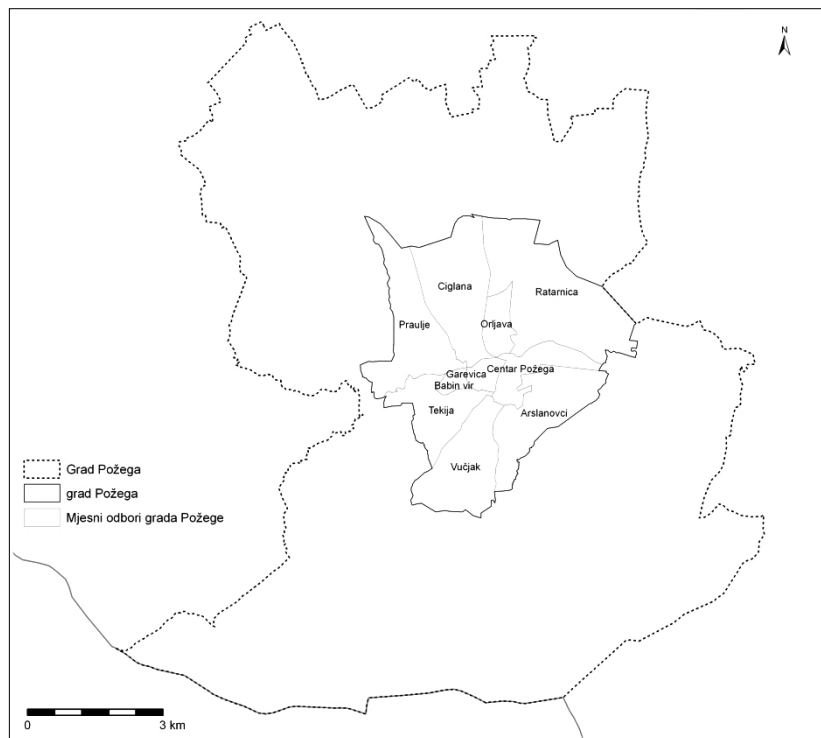
S obzirom na navedeno, cilj istraživanja bio je pokušati utvrditi značajke subjektivnog iskustva u kvaliteti života, odnosno u kojoj su mjeri stanovnici grada zadovoljni prostorom u kojem žive, svojim mjesnim odborom (gradskim četvrtima) i gradom u cjelini, a zatim na temelju njihova zadovoljstva usporediti unutargradska susjedstva i naposljetku ukazati na bitne razlike u sveukupnom zadovoljstvu u naselju, ali i među pojedinim mjesnim odborima. U namjeri da se dobiju što bolji pokazatelji o kvaliteti života u Požezi, kao indikatori kvalitete života uzeti su iz područja: komunalnih usluga, zapošljavanja, zdravstvene zaštite, obrazovanja, prometne infrastrukture, kulture i slobodnog vremena. Također, radi što veće preciznosti pokazatelja, u anketnom obrascu korištena je Likartova ljestvica (McCrea i dr., 2006.).

Objektivni pokazatelji dobiveni su analizom državnih i lokalnih statističkih podataka. Prikupljanje statističkih podataka bilo je otežano zbog nepostojanja traženih podataka na razini manjih prostornih jedinica, tj. mjesnih odbora. Naime, pokušali su se dobiti podaci na razini mjesnih odbora – nažalost, Grad Požege, županijski ured Državnog zavoda za statistiku, a ni Katastarski ured u Požezi ne posjeduju takve podatke na razini najmanje prostorne cjeline kao što su mjesni odbori. Objektivna usporedba gradskih susjedstava tako nije mogla biti izvršena s obzirom na statističke podatke. Takva usporedba napravljena je na temelju terenskog istraživanja i analize planova. Stoga se na temelju prikupljenih podataka napravila prostorna analiza u programu ArcGIS o dostupnosti gradskih funkcija kao što su

² Prostorni plan uređenja Grada Požege, 2005.

³ Državni zavod za statistiku, 2012.

školstvo, zdravstvo i javni prijevoz te prema dostupnosti mjesta interesa kao što su zelene površine, mjesta društvenih okupljanja i dr.

Slika 1. Područje istraživanja grada Požege s granicama mjesnih odbora
Izvor: Statistički registar prostornih jedinica (SRPJ), Državna geodetska uprava, 2011., Zagreb.

Subjektivni podaci prikupljeni su anketiranjem stanovnika Požege. Anketno istraživanje provedeno je u razdoblju od ožujka 2013. do travnja 2013. godine pomoću *cluster uzorka* (na temelju administrativne podjele naselja). Uz pismeni (terenski) anketni upitnik za potrebe istraživanja sastavljena je i *online* anketa na čije su stranice ispitanici bili usmjereni preko e-pošte. Sveukupno je ispitano 220 stanovnika, od toga je 150 obuhvaćeno terenskim istraživanjem, a 70 *online* anketom. Ukupni broj provedenih anketa bio je veći ($N = 229$), međutim u obradu su uzete samo one koje su bile u potpunosti ispunjene. Statistička analiza anketa temelji se na izračunu postotaka i izračunu aritmetičkih sredina. Aritmetičke sredine računale su se za sveukupno zadovoljstvo u gradu i zasebno za svaku ispitanu varijablu (npr. zadovoljstvo lokalnom vlašću, zelenim površinama itd.) i zasebno za svaki mjesni

odbor. Za analizu aritmetičkih sredina koristio se t-test i ANOVA (jednosmjerna analiza varijance) te Fischerov test kao *post hoc* statistički postupak. Analiza varijance ili ANOVA statistički je postupak koji služi za testiranje značajnosti razlike i koristi se kada postoje dvije ili više grupe ispitanika (kao naprimjer ispitanici iz pojedinog mjesnog odbora kao jedna grupa). Drugim riječima, ANOVA testira postoji li statistički značajna razlika u rezultatima pojedinih grupa ili su ti rezultati dobiveni slučajnim odabirom odgovora unutar grupa. Ako se utvrdi statistički značajna razlika, koriste se dodatni, *post hoc* postupci koji testiraju međugrupne razlike. U radu je korišten test najmanje značajne razlike – LSD (*least significant difference*) ili tzv. Fischerov postupak. Pomoću njega određuje se značajnost razlike između pojedinih grupa (Petz, 2012.).

Kvaliteta životnog prostora – objektivni i subjektivni pokazatelji

U uvodnom dijelu rada kod definiranja pojma kvaliteta života istaknuta je širina definiranja pojma, što otežava i njegovo jednoznačno određenje. Koncept kvaliteta života preširok je, stoga u znanstvenom diskursu ne postoji konsenzus oko njegova definiranja i nemoguće je postaviti ga u okvire općeprihvaćene definicije. Iz takve rastezljivosti koncepta proizlaze i poteškoće oko metodološkog okvira, odnosno mjernih pokazatelja. L. Slavuj, 2011., u svojoj doktorskoj disertaciji navodi podatak od čak 800 različitih pokušaja mjerenja koncepta. Stoga se postavlja pitanje kako istražiti i vrednovati kvalitetu života.

U literaturi se najčešće spominju socijalni pokazatelji. Pod socijalnim pokazateljima podrazumijevaju se oni objektivni kao što su ekonomski pokazatelji (primjerice BDP i BDP po stanovniku, prihod kućanstva, paritet kupovne moći i dr.) te složeni socijalni pokazatelji koji podrazumijevaju podatke o školstvu, zdravstvu, kriminalu (Diener, 1997.). Drugi su tip pokazatelja oni subjektivni, koji izražavaju zadovoljstvo pojedinca, njegove procjene i aspiracije (Angur i dr., 2011.). U istraživanjima o kvaliteti života subjektivni su pokazatelji od šezdesetih do sedamdesetih i osamdesetih godina 20. stoljeća doživjeli različita konceptualna definiranja, da bi se konačno prihvatile varijable poput sreće, zadovoljstva, pozitivnih utjecaja i dr. (Costa Galinha i Pais-Ribeiro, 2009.).

Bez obzira na to kako dijelili pokazatelje, obje vrste pokazatelja smatraju se jednako dobrima i vrijednim za istraživanje, pri čemu, naravno, svaki od njih ima određene prednosti i nedostatke. Upravo je u tome velika uloga istraživača. Hoće li se više osloniti na objektivne pokazatelje i statističke podatke ili na subjektivne pokazatelje? Za dobivanje što potpunije *slike* stanja u prostoru, odnosno kvalitete života trebalo bi se koristiti i objektivnim i subjektivnim pokazateljima (Constanza i dr., 2008.). Te dvije

vrste pokazatelja obično su raspoređene u tri osnovne kategorije: okoliš, gospodarstvo i socijalni (društveni) život. Takav pristup prihvaćen je i u ovom radu. Međutim, istraživani pokazatelji nisu u potpunosti preuzeti iz nekog rada koji se bavio sličnim istraživanjem već su prilagođeni potrebama istraživanja, odnosno cilju rada, a to je zadovoljstvo Požežana prema mjestu stanovanja. Takvi specifični pokazatelji rezultat su različitih istraživanja o urbanoj problematici i kvaliteti gradskih područja. Ipak, mjerenje kvalitete života ponekad može postati politički proces koji uključuje natjecanje različitih političkih struja s različitim pogledima i načinima definiranja *dobrog* života. Razlike u definiranju *dobrog* života razlikuju se od područja do područja, prisutne su na prostornim razinama od regionalne preko lokalne do mikrolokalne (susjedstvo). Kriterij *dobrog života* kao perceptivnog pojma moguće je odrediti poslije provedenog istraživanja i na temelju odgovora ispitanika za određeni prostor.

Objektivni pokazatelji kvalitete životnog prostora

Dugo su se bruto domaći proizvod (u nastavku teksta BDP) i slične ekonomske mjere smatrale glavnim pokazateljima blagostanja neke države. Međutim, te mjere, temeljene na novcu i nacionalnim prihodima, pružaju samo uvid u financijsko stanje. Ne daju informacije o drugim dimenzijama kao što su obrazovanje, zdravlje, uvjeti prirodnog okoliša, ljudska prava i dr. Nadalje, porast materijalnog blagostanja jedne države ne mora nužno dovesti do sveukupno boljeg standarda, a svakako ne znači i bolju kvalitetu života pojedinca. Dobar život ne ovisi samo o financijskim varijablama već podrazumijeva i brojne druge. Objavljena su brojna istraživanja koja jasno pokazuju kako povećanje standarda života u materijalnom smislu ne dovodi nužno do povećanja subjektivnog blagostanja (Slavuj, 2012.a). Nakon dostizanja određene razine zadovoljavanja osnovnih potreba, osobni prihod, ali i drugi objektivni pokazatelji u slaboj su korelaciji sa subjektivnom procjenom vlastitog blagostanja (Ingelhart, 2000.). Kada su osnovne materijalne potrebe zadovoljene, tada druga područja života postaju znatno važnija za subjektivno iskustvo kvalitete života. Spomenuti ekonomski pokazatelji ne pružaju kompletnu *sliku* kvalitete života, međutim nezaobilazan su temelj za donošenje određenih gospodarskih pretpostavki. Isto tako u pogledu kvalitete života pružaju mogućnost lake i brze usporedbe pojedinih prostora u gospodarskom smislu, a time i smjernice razvoja promatranog prostora. Kako ekonomski statistički podaci za grad Požegu nisu dostupni, korišteni su podaci za Požeško-slavonsku županiju. Iako se iz njih ne može zaključiti kakva je točno gospodarska situacija u samom gradu Požegi, tj. njezinim mjesnim odborima, omogućuju usporedbu životnog standarda širega životnog prostora (županije) s drugima. Također, treba uzeti u obzir da je grad Požega

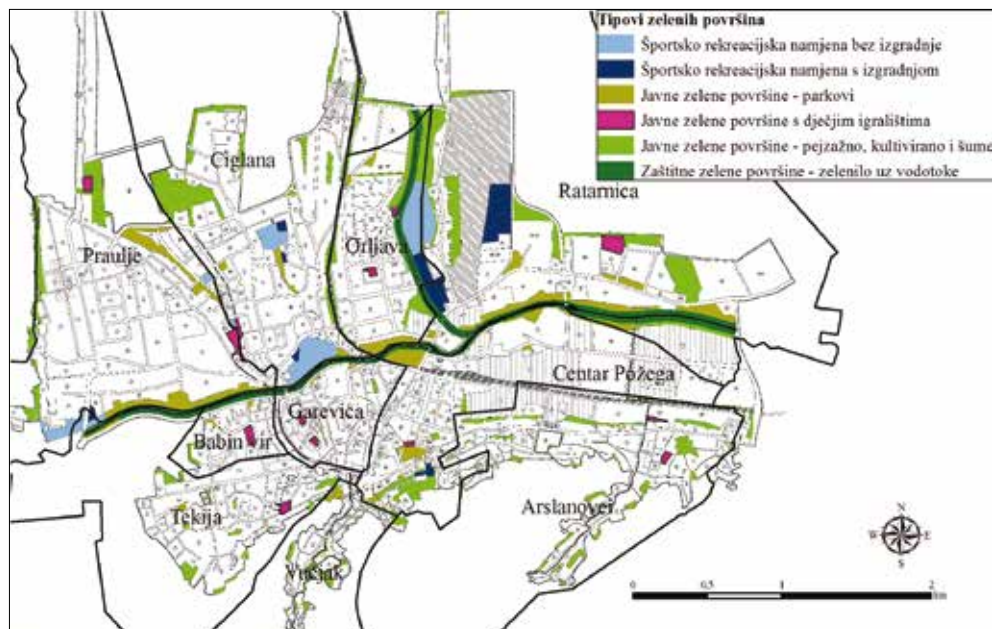
središte te ujedno i najveće naselje navedene županije, pa se može pretpostaviti da je ekonomska situacija u gradu nešto bolja od prosjeka županije. Tako se, prema podacima Državnog zavoda za statistiku iz 2010. godine, Požeško-slavonska županija prema BDP-u nalazi na pretposljednem mjestu u državi s 3.574 milijuna kuna. Manji BDP ima samo Ličko-senjska županija s 2.958 milijuna kuna. Prema BDP-u po stanovniku, Požeško-slavonska županija nalazi se na 18. mjestu s 44.105 kuna po stanovniku. Lošiji su Virovitičko-podravska s 42.761 kunom po stanovniku, Vukovarsko-srijemska s 40.224 kune po stanovniku te Brodsko-posavska županija s 39.030 kuna po stanovniku (URL 1). Još jedan kvantitativni pokazatelj gospodarske situacije jest (ne)zaposlenost stanovništva. (Ne)zaposlenost se uz promjenu broja stanovnika može direktno povezati s kvalitetom života (Kawka i Sturm, 2006.). Tako je krajem travnja 2013. godine u evidenciji Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje Područnog ureda Požege bilo registrirano 7.198 nezaposlnih (URL 2). Iako se nezaposlenost u gradu čini vrlo visoka, valja naglasiti kako Požega ima najmanju stopu nezaposlenosti u istočnoj Hrvatskoj (URL 3). Iz navedenih podataka jasno je da je Požeško-slavonska županija, ekonomski gledano, jedna od lošijih u Hrvatskoj, stoga se i očekuje da je takva i kvaliteta životnog prostora.

Uz navedene statističke podatke, na razini samoga grada Požege analizirano je nekoliko objektivnih pokazatelja (zelene površine, mjesta društvenih okupljanja, obrazovne, sportske i zdravstvene institucije te javni gradski prijevoz), odnosno njihov prostorni raspored i njihova dostupnost stanovnicima grada. Jedan od pokazatelja koji znatno pozitivno utječe na kvalitetu života jesu zelene površine, odnosno *zelena infrastruktura*, koja podrazumijeva sve prirodne, poluprirodne i umjetne elemente mreže ekološkog sustava u urbanim područjima i oko njih. To je mreža privatnih ili javnih višenamjenskih otvorenih prostora, parkova, stabala i šuma koja ima ekološku, društvenu, estetsku i psihološku ulogu. Za izračun broja i površine zelenih površina grada Požege korišten je program ArcGIS, a kao podloga GUP⁴ namjene i korištenja prostora grada Požege. GUP ima manju površinu nego grad Požega jer prikazuje samo izgrađen prostor naselja. Površina grada iznosi 24,02 km², dok je površina GUP-om obuhvaćenog prostora 11,07 km². Prema tome postotak koji zauzimaju zelene površine odnosi se na površinu obuhvaćenu GUP-om, a ne na cijelu površinu grada. Međutim, prostor koji nije obuhvaćen GUP-om pretežno je agrarnog karaktera kao poljoprivredno ili šumsko područje, stoga također pripada zelenoj infrastrukturi grada. Prema GUP-u, zelene površine zauzimaju 1,77 km², što je 16% površine GUP-a te 7,37% ukupne površine naselja. Najveću površinu zauzimaju javne zelene površine – pejzažne i kultivirane te šume s 0,80 km², a najmanju javne zelene površine s dječjim igralištima s 0,61 km². Takav

---

⁴ Generalni urbanistički plan grada Požege, 2007.

podatak ostavlja mogućnost za promišljanje o dodatnom uređenju javnih površina, osobito parkova i zelenih površina s dječjim igralištima. Pojedinačnu zastupljenost zelenih površina na razini pojedinih mjesnih odbora teško je objektivno odrediti jer se pojedine (najveće) zelene površine protežu kroz više mjesnih odbora (slika 2).

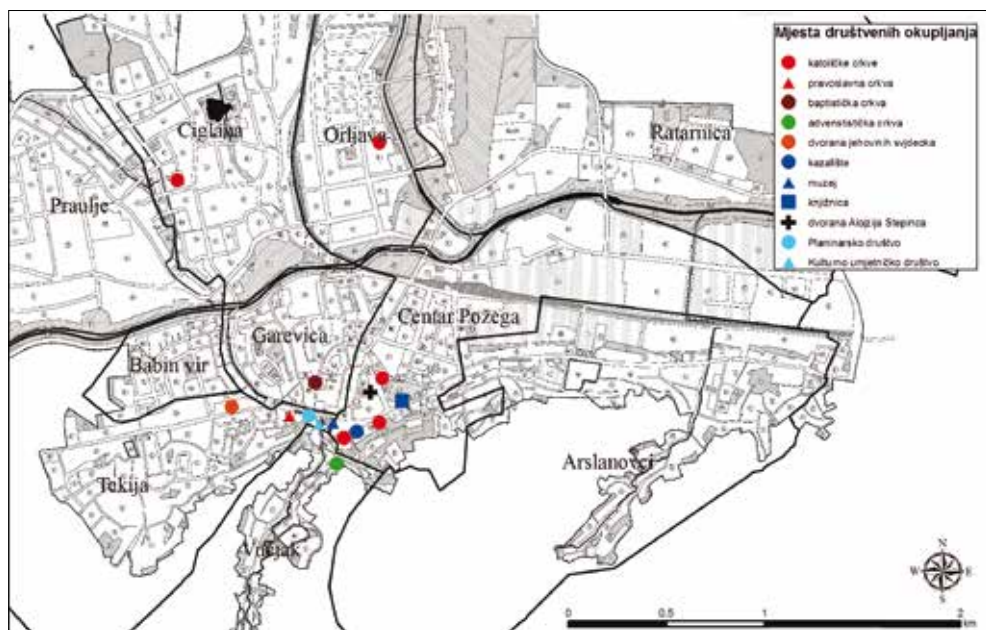
Slika 2. Razmještaj i tipovi zelenih površina u Požegi

Izvor: SRPJ, 2011., prema GUP-u 2007.

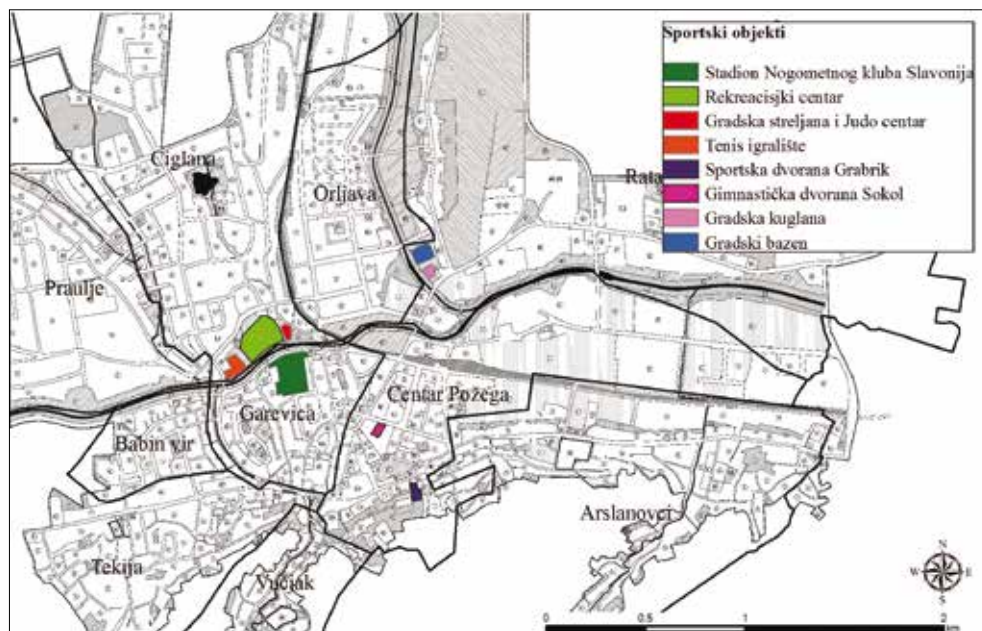
Od *mjesta društvenog okupljanja* grad Požega nudi crkve, kazalište, muzej, knjižnicu, dvoranu pod vlašću Požeške biskupije (dvorana *Alojzija Stepinca*) u kojoj se održavaju kršćanski sastanci i tribine, prostori požeškoga kulturno-umjetničkog društva i prostori požeškog planinarskog društva (slika 3). Većina mjesta društvenog okupljanja nalazi se u centru grada, u mjesnim odborima Centar, Garevica, Tekija i Vučjak. Zbog svojega središnjeg položaja, relativno su lako dostupna većini stanovništva grada. U tom pogledu najvažnije su crkve i sportski objekti. Naime, u anketi se 48% ispitanog stanovništva izjasnilo da odlazi redovito u crkvu. Pod crkvom se podrazumijevaju sve vjerske građevine za održavanje zajedničke molitve (mise) koje se nalaze u gradu (pet katoličkih te po jedna pravoslavna, baptistička,

adventistička crkva i jedna dvorana Jehovinih svjedoka). Većina je ispitanika usto izjavila da odlazi na misu i zbog druženja (op. a.). Ciglana i Orljava imaju svaka svoju katoličku crkvu. *Mjesta društvenog okupljanja* sportskog karaktera događaju se u sportskim objektima (slika 4). U Požegi se nalazi ukupno osam sportskih objekata koji su pod nadzorom Požeškog sportskog saveza: stadion nogometnog kluba *Slavonija*, gimnastička dvorana *Sokol*, teniska igrališta, judo centar, gradska streljana, rekreacijski centar, gradska kuglana, gradski bazen i gradska dvorana *Grabrik*. Najveći dio sportskih objekata nalazi se u Garevici, a ostali u Centru i Ratarnici. U sklopu sportskog saveza grada djeluje velik broj amaterskih i poluprofesionalnih sportskih klubova u različitim sportovima: nogomet, mali nogomet, rukomet, košarka, odbojka, kuglanje, gimnastika, streljaštvo, atletika i borilački sportovi.

Slika 3. Razmještaj mjesta društvenog okupljanja u Požegi
Izvor: SRPJ, 2011., prema GUP-u 2007.

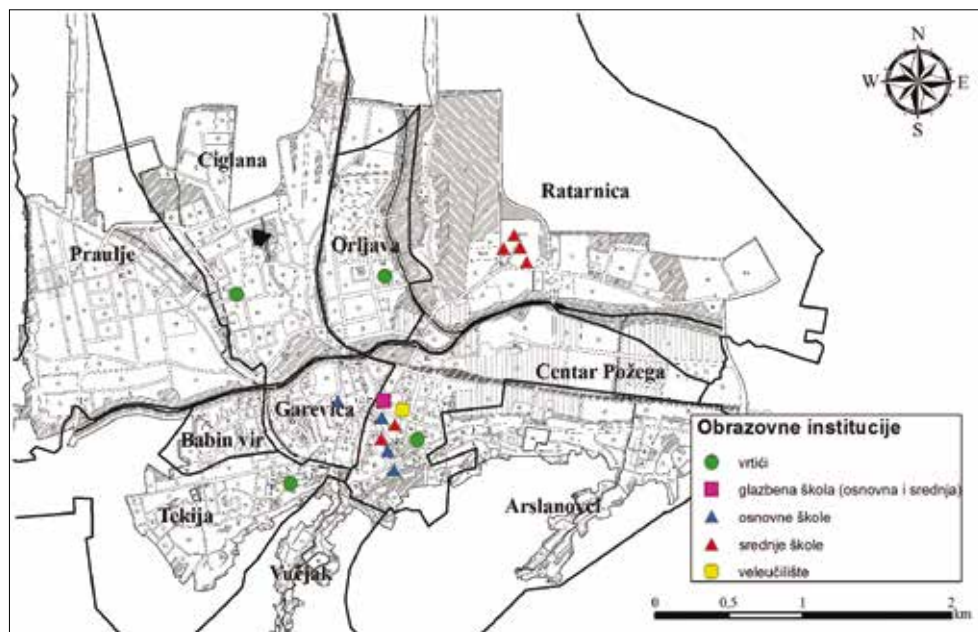

Slika 4. Razmještaj sportskih objekata u Požezi

Izvor: SRPJ, 2011., prema GUP-u 2007.

U analizi kvalitete života, kako za pojedinca tako i za zajednicu, važna poveznica s kvalitetom života jest obrazovanje. Naime, dobro pripremljena kvalificirana radna snaga pomaže povećati rad i učinkovitost u bilo kojem području, a to u konačnici utječe i na gospodarski rast. Školovani pojedinac bit će produktivniji, lakše će se prilagoditi promjenama, zahtjevima globalizacije i razvoju novih tehnologija te će moći stjecati nove vještine. Osobito visoka razina obrazovanja povećava tržište rada i nudi mogućnost većeg dohodka, društvo se brže razvija kroz inovacije, što izravno ili neizravno utječe na životne uvjete. U pogledu pružanja obrazovanja Požega nudi gotovo sve oblike obrazovanja, od vrtića, preko osnovnih i srednjih škola različitih usmjerenja pa sve do veleučilišta (slika 4). Predškolski odgoj provodi se u tri vrtića u kojima je smješteno 507 djece. To su Dječji vrtić *Požega*, koji obuhvaća Dječji vrtić i jaslice *Pod Gradom* sa 145 djece i Dječji vrtić i jaslice *Cvjetna livada* s ukupno 329 djece, te Dječji vrtić *Radost* sa 102 djece i Dječji vrtić *Sveti Leopold Mandić* sa 76 djece. Vrtići su u gradu relativno dobro raspoređeni i prema tome lako dostupni. Jedan se nalazi u Centru, jedan u Orljavi, jedan u Ciglani i jedan u Tekiji. Međutim, s obzirom na službenu statistiku broja stanovnika po dobi prema popisu stanovništva 2011. godine, u naselju Požega bile su 852 osobe u dobi 0 – 4 godine i 922 osobe u dobi 5 – 9

godina, a s obzirom na činjenicu da okolna naselja nemaju vrtiće, jasno je da Požega ne zadovoljava potreban broj mjesta u vrtićima i jaslicama. Na području grada Požege djeluje i pet osnovnih škola koje ukupno pohađa 3.100 (143 u područnim školama) učenika. To su OŠ Dobriše Cesarića s 997 učenika u matičnoj školi (18 učenika u Područnoj školi Nova Lipa), OŠ Antuna Kanižlića s 871 učenikom u matičnoj školi (125 učenika u Područnoj školi Vidovci), OŠ Julija Kempfa s ukupno 874 učenika, osnovna glazbena škola sa 191 učenikom te osnovna katolička škola sa 167 učenika. Osnovnoškolske ustanove nalaze se gotovo sve u samom središtu grada, četiri su u Centru, a jedna je u Garevici, međutim s obzirom na veličinu naselja one su sve lako dostupne. Prosječna udaljenost od mjesnih odbora do škola ne prelazi 2 km, osim za rubna naselja Arslanovce i Praulje. S obzirom na broj učenika potrebe su zadovoljene, iako osnovne škole pohađaju i učenici iz obližnjih naselja. U Požegi se nalazi sedam samostalnih srednjoškolskih ustanova s ukupno 3.448 učenika: gimnazija sa 657 učenika, tehnička škola sa 746 učenika, ekonomska škola sa 638 učenika, poljoprivredno-prehrambena škola s 481 učenikom, obrtnička škola sa 638 učenika, srednja glazbena škola s 85 učenika i katolička gimnazija s 203 učenika. Većina srednjih škola (ekonomska, tehnička, obrtnička i poljoprivredna) nalazi se u srednjoškolskom centru u Ratarnici, a ostale se škole nalaze u Centru. One su, kao i osnovne škole, s obzirom na veličinu grada lako dostupne, izuzev rubnim naseljima Praulje i Vučjak. Za učenike okolnih naselja organiziran je javni prijevoz do škole. Požega ima i svoje veleučilište s 1.237 studenata, smješteno u središtu grada. Veleučilište nudi stručni studij računovodstva, stručni studij trgovine, stručni upravni studij, studij prehrambene tehnologije, studij trgovinskog poslovanja te studij VVV (vinogradar, voćar, vrtlar). Potrebe obrazovanja u gradu, ali i šireg prostora, zadovoljene su. U rujnu 2009. godine Požega je dobila novu zgradu gimnazije. Nova požeška gimnazija sada se uvrštava među najmodernije i najbolje opremljene (knjižnica, čitaonica, sportska dvorana, zvjezdarnica) gimnazije u Hrvatskoj.

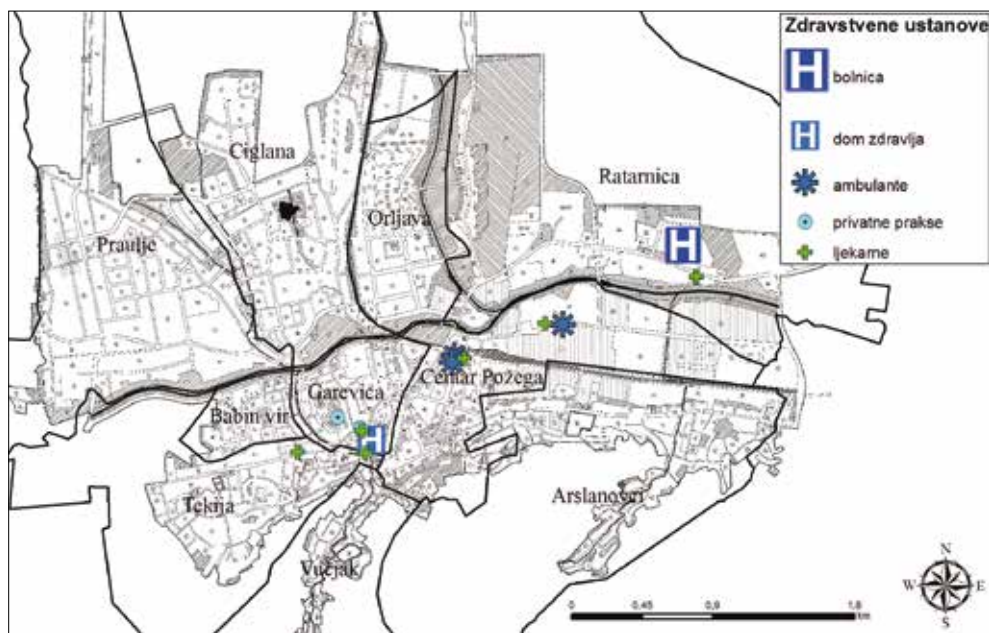

Slika 5. Razmještaj obrazovnih institucija u Požegi

Izvor: SRPJ, 2011., prema GUP-u 2007.

Jedan od ključnih pokazatelja kvalitete života zasigurno je zdravstvena kvaliteta života koja se temelji na fizičkom, psihičkom i socijalnom funkcioniranju, međutim ne uključuje samu odsutnost bolesti ili nesposobnosti nego i stanje potpunog fizičkog, mentalnog i društvenog blagostanja. Zbog brojnosti i složenosti objektivnih pokazatelja zdravstvene kvalitete života, nisu analizirani svi elementi zdravstvene kvalitete života poput zdravlja ili očekivane životne dobi / zdravstvene kvalitete pojedine životne dobi već objektivni pokazatelji brojnosti i smještaja zdravstvenih ustanova. Tako se u Požegi nalazi županijska bolnica u Mjesnom odboru Ratarnica koja zadovoljava gotovo sve potrebe lokalnog stanovništva te su rijetki odlasci na liječenje u brodsku bolnicu ili jednu od zagrebačkih bolnica. Bolnica ima sveukupno 37 odjela i 9 zasebnih odsjeka. U gradu djeluje i Dom zdravlja Požeško-slavonske županije sa 16 timova opće medicine, 2 tima pedijatrije, 14 timova polivalentne stomatološke zaštite te 5 specijalističkih ambulanta (1 medicine rada i 5 spec. ginekologa) za potrebe stanovnika s područja Grada Požege (PPU 2005.). U sustav primarne zdravstvene zaštite uključene su 3 dodatne ambulante: 2 opće medicine i 1 pedijatrijska te privatne ordinacije (URL 4, URL 5). U gradu se nalazi 6 ljekarni. Kvaliteta i dostupnost zdravstvenih usluga prema velikom se broju ispitivanja uzimaju kao glavni faktor dobre kvalitete života (Maderthner, 1995.). Požeška

bolnica nalazi se u rubnom dijelu grada, prema tome i teže je dostupna, posebno stanovnicima rubnih mjesnih odbora Vučjak i Praulje. Međutim, središnja točka polaska i dolaska linija javnog prijevoza nije centar grad ni glavni autobusni kolodvor već bolnica (slika 6).

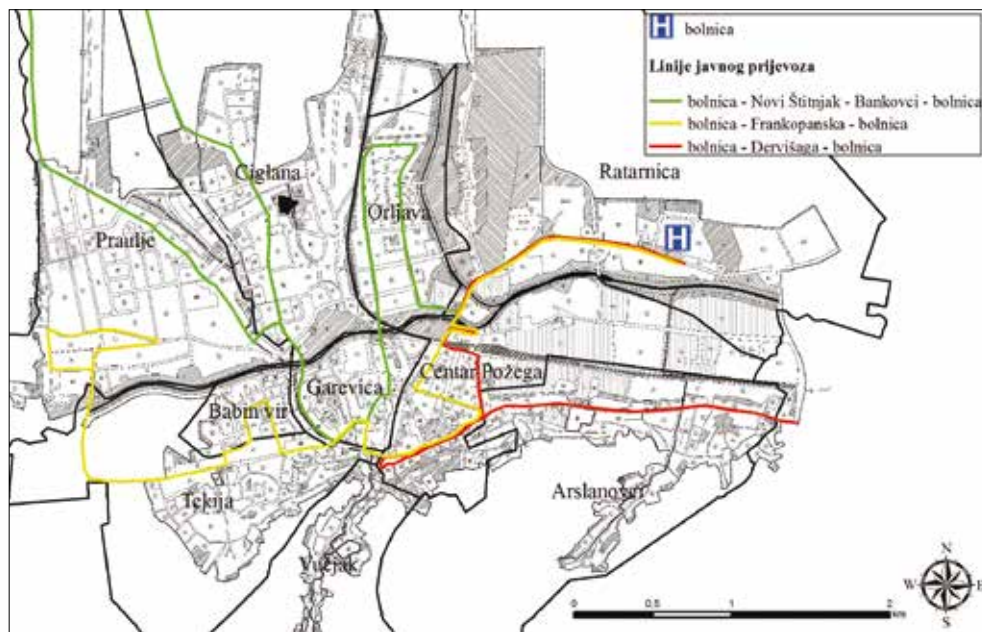

Slika 6. Razmještaj zdravstvenih institucija u Požegi

Izvor: SRPJ, 2011., prema GUP-u 2007.

Uspješno riješen način ukupne cirkulacije ljudi i roba u gradu pridonosi kvaliteti života grada. Međutim, zbog sve većeg porasta upotrebe osobnih automobila, prometni zastoji, gužve, buka, onečišćenje zraka i dr. velik su problem u rješavanju prometa u gradovima. Stoga se javni prijevoz nameće kao rješenje uslijed pritiska na promet. Pri tome usluge javnog prijevoza svojom kvalitetom moraju zadovoljiti potrebe stanovnika grada. Javni prijevoz u Požegi, kako je već istaknuto, organiziran je oko bolnice, tj. bolnica je polazna i završna točka svih triju linija gradskog prijevoza. Linije gradskog prijevoza spajaju mjesne odbore s ruba grada s teže dostupnom bolnicom, prolazeći pri tome i kroz centar grada. Javni prijevoz prolazi kroz područja svih mjesnih odbora osim kroz Vučjak. Linije su dobro raspoređene te imaju brojna stajališta (URL 6). Nedostatak javnog prijevoza jest redovitost linija, no s obzirom na veličinu grada i učestalost kojom se građani koriste javnim prijevozom

može se zaključiti da Požege ima relativno dobar javni prijevoz. Zapravo, tri linije javnog prijevoza (slika 7) pokrivaju gradsko područje.

Slika 7. Javni prijevoz grada Požege

Izvor: SRPJ, 2011., prema GUP-u 2007.

Subjektivni pokazatelji kvalitete životnog prostora

U prethodnom poglavlju analizirani su objektivni pokazatelji kvalitete života grada Požege koji su ujedno i činili temelj za razmatranje subjektivnih pokazatelja kvalitete života. U prvim istraživanjima koncepta kvalitete života statistički, tj. egzaktni, ponajprije ekonomski, pokazatelji bili su glavni u objašnjenju kvalitete života. Takvi pokazatelji upućuju na prisutne razlike u konceptu kvalitete života između država, regija, gradova, susjedstva, međutim ne donose dodatno objašnjenje o uzroku i posljedici kvalitete života nekog prostora. Također, ne mjere kako pojedinac doživljava vlastitu kvalitetu života, stoga su postupno objektivni pokazatelji prošireni s elementima zadovoljstva i sreće pojedinca (Vuletić i Misajon, 2011.). Za definiranje kvalitete života pojedinca ključna je *percepcija blagostanja ili njegov nedostatak* (Vinas i dr., 2014.). Stoga subjektivni pokazatelji mjere subjektivnu kvalitetu života nekog pojedinca, tj. pod utjecajem su pojedinčeva sustava vrijednosti i predstavljaju individualnu procjenu objektivnog stanja okoliša i vlastitog života (Slavuj, 2012.b).

Pri tome treba uzeti u obzir da i subjektivni pokazatelji imaju nedostataka. Percepcija pojedinca ne mora biti izravno povezana s objektivnom situacijom te je ovisna o očekivanjima pojedinca i njegovim očekivanjima. Subjektivni doživljaj najčešće se opisuje skalom (Likertova skala) subjektivnog doživljaja, pri čemu se pojedine razine doživljaja pojedinca iskazuju ocjenama od 1 do 5. Tako se u radu anketnim upitnikom ispitivalo zadovoljstvo stanovništva gradskim funkcijama i mjestima interesa te procjena udaljenosti od mjesta boravka ispitanika do gradskih funkcija i mjesta interesa. Izražavanje zadovoljstva temeljilo se na zaokruživanju brojeva od 1 do 5 pri čemu su brojevi imali sljedeće značenje 1 – izrazito nezadovoljan, 2 – nezadovoljan, 3 – neutralan stav, 4 – zadovoljan, 5 – izrazito zadovoljan. Autorova namjera bila je ispitati (ne)zadovoljstvo navedenim objektivnim pokazateljima kao što su školstvo, zdravstvo, zelene površine i dr.

Rezultati procjene vlastitog zadovoljstva

Za procjenu vlastitog zadovoljstva ispitanicima su bile ponuđene sljedeće varijable: zadovoljstvo načinom organizacije i opremljenosti vrtića, zadovoljstvo načinom organizacije i opremljenosti škola, zadovoljstvo zastupljenosti sportskih igrališta u mjesnom odboru, zadovoljstvo liječnikom opće prakse, zadovoljstvo zastupljenosti zelenih površina u mjesnom odboru, zadovoljstvo komunalnim uslugama u mjesnom odboru, zadovoljstvo prometom u mjesnom odboru, zadovoljstvo odnosom sa susjedima, zadovoljstvo lokalnom vlašću, zadovoljstvo kvalitetom usluga bolnice i zadovoljstvo mjesnim odborom u kojem žive kao mjestom za život. Na temelju navedenog uspoređeni su stupnjevi zadovoljstva po mjesnim odborima. Namjera je bila na temelju subjektivnih procjena ispitanika dobiti *sliku* zadovoljstva stanovništva za svaki mjesni odbor te na temelju toga pretpostaviti koji je mjesni odbor najpogodniji za život. Također, ispitanici su u anketi mogli navesti i najveći nedostatak (ili nedostatke) u svojem mjesnom odboru, što je djelomično pomoglo pri analizi nekih dobivenih rezultata.

Prema provedenoj anketi, prosječna vrijednost prosječnog ukupnog zadovoljstva iznosila je 3,52. Ispitanici su procijenili najveće zadovoljstvo liječnikom opće prakse (4,12), a najniže zadovoljstvo kvalitetom sportskih igrališta (2,62) i lokalnom vlašću (2,81). Ispitane varijable kojih je procjena zadovoljstva na temelju aritmetičke sredine pod kategorijom *zadovoljan* jesu odnos sa susjedima, mjesni odbor kao mjesto života, komunalne usluge, način organizacije i opremljenost škola te zastupljenost zelenih površina. Ispitane varijable kojih je procjena zadovoljstva na temelju aritmetičke sredine pod kategorijom *nezadovoljan* jesu promet, način organizacije i opremljenost vrtića, kvaliteta usluga bolnice, lokalna vlast te kvaliteta sportskih

igrališta (tablica 1). Takav rezultat još jednom upućuje na potrebna dodatna ulaganja u zelenu infrastrukturu grada, a osobito u uređenje parkova i zelenih površina s dječjim igralištima unutar mjesnih odbora. Također, postojeći javni prijevoz uglavnom zadovoljava potrebe lokalnog stanovništva, ali u pogledu cjelovite gradske prometne infrastrukture potrebna su dodatna rješenja. Djelomično je taj problem riješen izgradnjom kružnih raskrižja koja su dodatno poboljšala odvijanje prometa u pojedinim dijelovima grada, iako je u početku njihova izgradnja izazvala negodovanje dijela stanovništva. Daljnja izgradnja kružnih raskrižja zasigurno bi pridonijela poboljšanju odvijanja prometa u gradu, odnosno područjima mjesnih odbora (Legac i dr., 2012.).

Tablica 1. Procjena zadovoljstva po mjesnim odborima za pojedine varijable

Procjena zadovoljstva načinom organizacije i opremljenosti vrtića					Procjena zadovoljstva načinom organizacije i opremljenosti škola				
Varijabla	M	SD	F	p*	Varijabla	M	SD	F	p*
Mjesni odbor			4,679	0,000012	Mjesni odbor			2,520	0,0092
Vučjak	3,87	0,694			Vučjak	4,00	0,739		
Centar	3,81	0,749			Centar	3,97	0,752		
Babin Vir	3,80	0,577			Orljava	3,95	0,759		
Orljava	3,70	0,571			Garevica	3,81	0,981		
Garevica	3,46	0,948			Arslanovci	3,57	0,811		
Praulje	3,37	0,597			Babin Vir	3,52	0,770		
Cigłana	3,31	0,602			Ratarnica	3,50	0,972		
Arslanovci	3,29	0,561			Cigłana	3,44	0,727		
Tekija	3,03	0,778			Praulje	3,32	1,003		
Ratarnica	2,90	0,738			Tekija	3,31	0,761		
Prosjek	3,50	0,755			Prosjek	3,66	0,848		
Procjena zadovoljstva zastupljenosti sportskih igrališta u kvartu					Procjena zadovoljstva liječnikom				
Varijabla	M	SD	F	p*	Varijabla	M	SD	F	p*
Mjesni odbor			2,526	0,0091	Mjesni odbor			2,520	0,0092
Babin Vir	3,08	0,812			Vučjak	4,00	0,739		
Garevica	2,96	1,183			Centar	3,97	0,752		
Centar	2,84	1,036			Orljava	3,95	0,759		

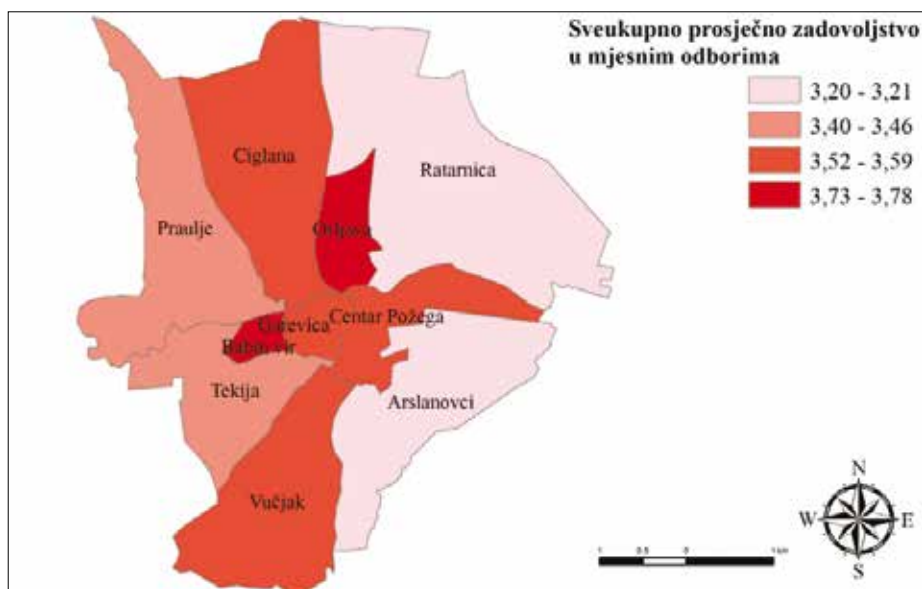

Vučjak	2,78	1,166			Garevica	3,81	0,981		
Ratarnica	2,60	0,966			Arslanovci	3,57	0,811		
Orljava	2,60	1,231			Babin Vir	3,52	0,770		
Arslanovci	2,52	0,928			Ratarnica	3,50	0,972		
Tekija	2,31	1,039			Ciglana	3,44	0,727		
Praulje	2,16	0,834			Praulje	3,32	1,003		
Ciglana	2,00	0,730			Tekija	3,31	0,761		
Prosjek	2,62	1,050			Prosjek	3,66	0,848		
Procjena zadovoljstva zastupljenosti zelenih površina u kvartu					Procjena zadovoljstva komunalnim uslugama u kvartu				
Varijabla	M	SD	F	p*	Varijabla	M	SD	F	p*
Mjesni odbor			2,460	0,011	Mjesni odbor			0,559	0,830
Babin Vir	4,20	0,707			Orljava	3,90	0,912		
Orljava	4,10	1,021			Ciglana	3,81	1,047		
Ciglana	3,69	1,302			Garevica	3,77	1,032		
Centar	3,61	0,989			Tekija	3,72	0,882		
Garevica	3,58	1,137			Ratarnica	3,70	1,059		
Vučjak	3,57	1,273			Praulje	3,68	1,108		
Ratarnica	3,50	1,179			Babin Vir	3,68	0,988		
Tekija	3,48	0,986			Vučjak	3,65	1,265		
Praulje	3,16	1,259			Arslanovci	3,52	1,167		
Arslanovci	2,95	1,322			Centar	3,35	0,839		
Prosjek	3,60				Prosjek	3,66	1,013		
Prosječno zadovoljstvo prometom u kvartu					Prosječno zadovoljstvo odnosima sa susjedima				
Varijabla	M	SD	F	p*	Varijabla	M	SD	F	p*
Mjesni odbor			6,290	0,000000	Mjesni odbor			1,065	0,390
Tekija	4,17	1,227			Ratarnica	4,40	0,843		
Orljava	4,10	1,294			Vučjak	4,26	1,010		
Ciglana	3,88	1,025			Ciglana	4,25	0,775		
Garevica	3,81	1,297			Orljava	4,25	0,910		
Babin Vir	3,80	1,000			Garevica	4,15	0,834		

Praulje	3,63	0,684			Praulje	3,95	0,911		
Vučjak	3,43	0,992			Centar	3,94	1,153		
Centar	3,00	1,211			Babin Vir	3,92	1,115		
Arslanovci	2,48	1,030			Tekija	3,83	1,071		
Ratarnica	2,40	0,843			Arslanovci	3,62	1,322		
Prosjek	3,53	1,222			Prosjek	4,02	1,031		
Prosječno zadovoljstvo lokalnom vlašću					Prosječno zadovoljstvo kvalitetom bolničkih usluga				
Varijabla	M	SD	F	p*	Varijabla	M	SD	F	p*
Mjesni odbor			1,981	0,043	Mjesni odbor			0,710	0,699
Babin Vir	3,40	1,041			Babin Vir	3,72	0,792		
Tekija	3,21	1,236			Vučjak	3,52	1,163		
Centar	2,97	1,169			Cigłana	3,50	1,033		
Vučjak	2,83	1,403			Centar	3,48	0,996		
Praulje	2,74	1,147			Praulje	3,47	0,964		
Arslanovci	2,67	1,197			Arslanovci	3,33	1,065		
Orljava	2,55	1,234			Garevica	3,27	0,874		
Cigłana	2,50	1,033			Orljava	3,25	1,118		
Garevica	2,35	1,263			Tekija	3,24	0,830		
Ratarnica	2,30	1,160			Ratarnica	3,10	0,738		
Prosjek	2,81	1,224			Prosjek	3,40	0,963		

M – prosječno zadovoljstvo, SD – standardna devijacija, F – vrijednost F-omjera, p – vjerojatnost slučajnog pojavljivanja vrijednosti, * - značajna razlika $p < 0,05$

Za procjenu zadovoljstva mjesnim odborom kao mjestom života utvrđena je statistički značajna razlika u procjeni zadovoljstva. Prosjek svih aritmetičkih sredina svakog mjesnog odbora uzima se kao krajnja vrijednost za uspoređivanje mjesnih odbora. Prosječno zadovoljstvo mjesnim odborom kao mjestom života vrlo je dobro, tj. iznosi 3,79 (slika 8). Najvišu procjenu zadovoljstva imaju Orljava (4,40) i Babin Vir (4,12), a najnižu Arslanovci (3,24) i Ratarnica (3,10). Razlog tome možda je to što su mjesni odbori Orljava i Vir planski izgrađene stambene četvrti. Orljava je područje s obiteljskim kućama, a Babin Vir s visokogradnjom, dok su mjesni odbori Ratarnica i Arslanovci manje planski izgrađene četvrti, a smještene su na rubu grada, kuda prolaze tranzitne prometnice.

Slika 8. Sveukupno prosječno zadovoljstvo po mjesnim odborima
Izvor: SRPJ, 2011., Anketni upitnik, 2013.

Procjena udaljenosti od gradskih funkcija i mjesta interesa

Uz procjenu zadovoljstva po mjesnim odborima za pojedine varijable, radi dodatne analize kvalitete života u gradu Požegi, ispitani su i dostupnost funkcija i ostalih mjesta interesa. Od ispitanika se tražila procjena udaljenosti do: vrtića, škole, crkve, sportskog igrališta, liječnika, zelenih površina, bolnice i trgovina na malo.

Prosječna ukupna procjena udaljenosti iznosi 3,76, što je vrlo dobar rezultat koji sugerira laku dostupnost ispitanih varijabli i prema aritmetičkoj sredini spada u kategoriju *mala udaljenost (blizu)*. Procjene udaljenosti za sve varijable nalaze se u kategoriji *blizu*, osim za udaljenost do bolnice. Udaljenosti do trgovine na malo i zelene površine procijenjene su kao najmanje, a udaljenost do liječnika i već spomenute bolnice kao najveće (tablica 2). Takvo izjašnjavanje stanovnika Požege preklapa se s analizom objektivnih pokazatelja, odnosno njihovim prostornim rasporedom i dostupnosti stanovnicima grada. Ponajprije je to smještaj bolnice koja se nalazi u rubnom dijelu grada i za većinu stanovništva teže je dostupna.

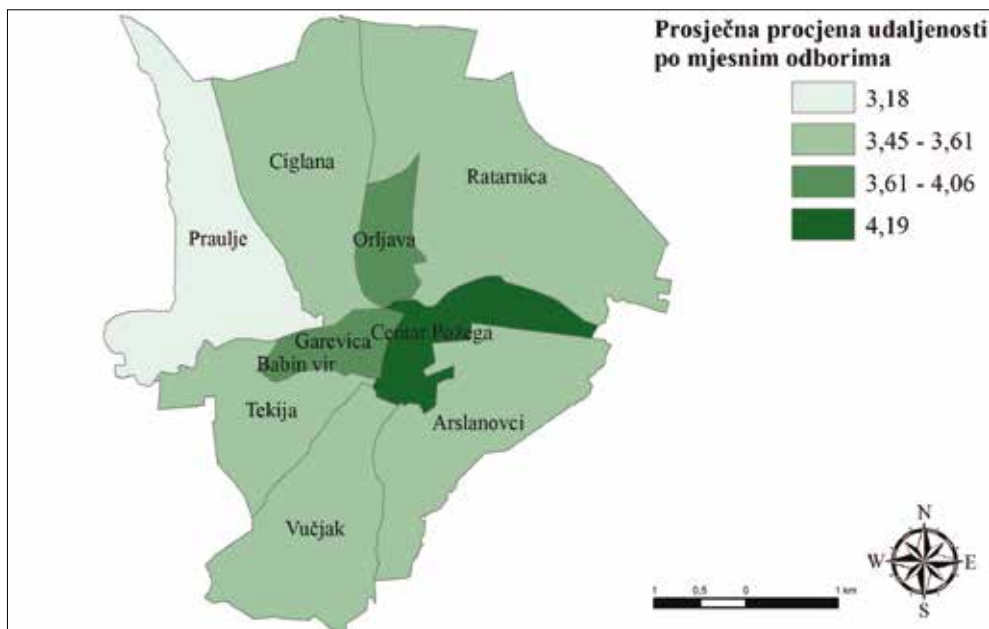
Tablica 2. Procjena udaljenosti za mjesne odbore po ispitanim varijablama

Procjena udaljenosti do vrtića					Procjena udaljenosti do škola				
Varijabla	M	SD	F	p*	Varijabla	M	SD	F	p*
Mjesni odbor			6,190270	0,000000	Mjesni odbor			6,218	0,000000
Tekija	4,41	0,825			Garevica	4,42	0,643		
Orljava	4,30	0,733			Centar	4,39	0,989		
Centar	4,26	1,032			Babin Vir	3,79	0,588		
Ciglana	4,00	0,816			Orljava	3,70	0,865		
Babin Vir	3,71	0,806			Tekija	3,59	0,983		
Garevica	3,58	1,102			Vučjak	3,52	1,082		
Arslanovci	3,38	0,921			Arslanovci	3,38	1,024		
Vučjak	3,26	0,915			Ratarnica	3,20	0,789		
Praulje	3,21	1,182			Praulje	3,16	1,214		
Ratarnica	2,90	0,994			Ciglana	3,06	0,574		
Prosjek	3,78	1,039			Prosjek	3,71	1,002		
Procjena udaljenosti do crkve					Procjena udaljenosti do sportskog igrališta				
Varijabla	M	SD	F	p*	Varijabla	M	SD	F	p*
Mjesni odbor			4,382	0,000029	Mjesni odbor			7,789	0,000000
Centar	4,55	1,028			Babin Vir	4,67	0,761		
Ciglana	4,25	0,775			Garevica	4,50	0,812		
Garevica	4,23	0,514			Centar	4,29	0,902		
Orljava	4,15	0,813			Orljava	3,65	0,745		
Vučjak	4,13	0,869			Vučjak	3,52	1,039		
Arslanovci	4,00	0,775			Ratarnica	3,50	0,972		
Tekija	3,83	0,658			Ciglana	3,38	1,204		
Babin Vir	3,71	0,806			Arslanovci	3,29	1,056		
Praulje	3,53	1,264			Tekija	3,28	0,922		
Ratarnica	3,10	0,568			Praulje	3,26	1,147		
Prosjek	4,01	0,896			Prosjek	3,79	1,075		
Procjena udaljenosti do liječnika					Procjena udaljenosti do zelene površine				
Varijabla	M	SD	F	p*	Varijabla	M	SD	F	p*
Mjesni odbor			5,051	0,000004	Mjesni odbor			3,310919	0,000845

Centar	4,19	1,014			Babin Vir	4,83	0,381		
Garevica	3,96	1,076			Garevica	4,50	0,707		
Babin Vir	3,83	0,963			Vučjak	4,43	0,843		
Orljava	3,55	0,826			Centar	4,35	0,950		
Tekija	3,38	0,820			Orljava	4,35	0,745		
Vučjak	3,30	1,185			Ciglana	4,19	0,981		
Arslanovci	3,19	1,078			Tekija	4,10	0,673		
Ciglana	3,06	0,680			Arslanovci	3,95	0,805		
Ratarnica	2,80	1,135			Praulje	3,89	1,049		
Praulje	2,74	1,147			Ratarnica	3,60	1,174		
Prosjeck	3,50	1,081			Prosjeck	4,28	0,861		
Procjena prosječne udaljenosti do trgovine za nabavu namirnica					Procjena udaljenosti do bolnice				
Varijabla	M	SD	F	p*	Varijabla	M	SD	F	p*
Mjesni odbor			2,600	0,0073	Mjesni odbor			9,389	0,000000
Babin Vir	4,96	0,204			Ratarnica	4,20	1,398		
Orljava	4,55	0,605			Orljava	3,35	0,933		
Centar	4,32	0,979			Centar	3,16	0,898		
Ratarnica	4,30	1,337			Arslanovci	3,10	0,889		
Tekija	4,28	0,922			Babin Vir	3,00	0,978		
Vučjak	4,26	0,689			Garevica	2,85	1,008		
Ciglana	4,25	1,000			Vučjak	2,13	1,180		
Arslanovci	4,14	0,910			Tekija	2,03	0,981		
Garevica	4,12	0,711			Ciglana	2,00	1,095		
Praulje	3,89	0,875			Praulje	1,79	1,032		
Prosjeck	3,40	0,963			Prosjeck	3,79	0,884		

M – prosječno zadovoljstvo, SD – standardna devijacija, F – vrijednost F-omjera, p – vjerojatnost slučajnog pojavljivanja vrijednosti, * – značajna razlika $p < 0,05$

Najlošiju procjenu udaljenosti do gradskih funkcija i mjesta interesa ima mjesni odbor Praulje (slika 9). Svi ostali mjesni odbori imaju procijenjenu malu udaljenost do gradskih funkcija i mjesta interesa, pri čemu se najviše izdvajaju Orljava, Garevica i Babin Vir te Centar, koji ima najmanju procijenjenu udaljenost.

Slika 9. Prosječna procjena udaljenosti po mjesnim odborima

Izvor: SRPJ, 2011., Anketni upitnik, 2013.

Kao dodatno pitanje u anketi bilo je postavljeno i pitanje o namjeri za preseljenjem iz Požege (ili unutar Požege) kao mjesta stalnog stanovanja. Tako se 45,25% ispitanika izjasnilo da bi, kad bi postojala ta mogućnost, promijenilo mjesto boravka. Od toga bi se 80% ispitanika preselilo u neki drugi grad, dok 20% u drugi mjesni odbor unutar grada Požege. Kao *drugi* grad navedeni su Osijek (15 ispitanika s prosjekom godina 26,2), Zagreb (13 ispitanika s prosjekom godina 28,23), Zadar (7 ispitanika s prosjekom godina 39,85), Varaždin (3 ispitanika), Opatija (2 ispitanika), Rijeka (2 ispitanika), Split (2 ispitanika) te ostali gradovi. Od mjesnih odbora koji su navedeni kao poželjno mjesto preseljenja s najvećim brojem odgovora jesu Centar i Orljava, a potom Tekija i Babin vir.

Zaključak

U radu se na temelju objektivnih i subjektivnih pokazatelja pokušala procijeniti kvaliteta životnog prostora grada Požege. Objektivni pokazatelji govore o Požegi kao ekonomski vrlo slabo razvijenom području. Naime, prema ekonomskim podacima (BDP na razini županije, BDP po stanovniku na razini županije) grad Požega ekonomski je slabo razvijeno područje. Takvu ekonomsku situaciju prati i visoka nezaposlenost u gradu. Prednost Požege, grada s malim brojem stanovnika i za hrvatske prostore, jest u tome što je središte županije, stoga administrativno-upravna uloga grada upravo uključuje i sve važne obrazovne, zdravstvene i druge pravne ustanove u gradu.

Rezultati subjektivne procjene anketiranog stanovništva Požege ukazuju na to da je Požega prostor vrlo dobre kvalitete života, pri čemu postoji značajna razlika između ispitanih varijabli te između unutargradskih mjesnih odbora. Zdravstvo i školstvo, elementi koji su često ključni pokazatelji u kvaliteti životnog prostora, imaju ukupno vrlo dobre procjene zadovoljstva. Subjektivna procjena udaljenosti također je vrlo dobra. Sve procjene udaljenosti, osim one do bolnice, ukupno su procijenjene kao one koje su blizu. Prema tome gotovo sve funkcije i mjesta interesa u gradu su lako dostupni, što pridonosi boljoj kvaliteti životnog prostora. Ipak, prema subjektivnim procjenama zadovoljstva, s najvećim zadovoljstvom ističu se mjesni odbori Orljava i Babin Vir, a potom Vučjak, Garevica i Centar. Anketirano stanovništvo percipiralo je navedene mjesne odbore kao najpogodnija mjesta za život u Požegi. Suprotno, prema svim dobivenim rezultatima, mjesni odbori Praulje, Ratarnica i Arslanovci imaju najlošije rezultate te su mjesni odbori s najlošijom kvalitetom životnog prostora. Stoga buduće odluke i postupanja u području prostornog planiranja i razvoja grada Požege svakako trebaju uključiti određene smjernice za poboljšanje kvalitete života u gradskim četvrtima Ratarnica, Praulje i Arslanovci. Za početak, u navedenim mjesnim odborima može se podići kvaliteta životnog prostora uređenjem i prenamjenom postojećih prostora za rekreaciju i odmor.

Literatura

- Angur, Madhukar – Widgery, Robin – Angur, Sudhir G. (2011), Congruence among Objective and Subjective Quality of Life (QOL) Indicators, *Alliance Journal of Business Research*, (<http://ajbr.org/index.htm>.)
- Costa Galinha, I. C., Pais-Ribeiro, J. L. (2008): The Structure and Stability of Subjective Well-Being: a Structure Equation Modelling Analysis, *Applied Research Quality Life*, 3, 293–314.
- Costanza, Robert – Fisher, Brendan – Ali, Saleem – Beer, Caroline – Bond, Lynne – Boumans, Roelof – Danigelis, Nicholas L. – Dickinson, Jennifer – Elliott, Carolyn

- Farley, Joshua – Elliott Gayer, Diane – MacDonald Glenn, Linda – Hudspeth, Thomas R. – Dennis, F. Mahoney – McCahill, Laurence – McIntosh, Barbara – Reed, Brian – Rizvi, Abu Turab – M. Rizzo, Donna – Simpatico, Thomas – Snapp, Robert (2008), *An Integrative Approach to Quality of Life Measurement, Research, and Policy*, S.A.P.I.E.N.S, 1 (1), (<http://sapiens.revues.org/169>)
- Diener, Ed – Suh, Eunkook (1997), Measuring quality of life: Economic, social and subjective indicators, *Social Indicators Research*, 40, 189-216.
- Hamam, Serag El Din – Shalaby, Ahmed – Farouh, Hend Elsayed – Elariane, Sarah A. (2013): Principles of urban quality of life for a neighborhood, *Housing and Building National Research Center Journal*, 9, 86-92.
- Ingelhart, Ronald (2000): Globalization and Postmodern Values, *The Washington Quarterly*, (http://www.worldvaluessurvey.org/wvs/articles/folder_published/publication_530/files/5_globaliza.pdf).
- Kawka, Rupert - Sturm, Gabriele (2006): Objektive regionale Lebensqualität und subjektives Wohlbefinden, *Informationen zum Raumentwicklung*, 6/7, Bundesinstitut für Bau-, Stadt- und Raumforschung (BBSR), Bonn.
- Legac, Ivan – Pilko, Hrvoje – Banović, Ivan (2012): Neka iskustva s uvođenjem kružnih raskrižja u Hrvatskoj/Požegi, *Radovi Zavoda za znanstveni i umjetnički rad u Požegi*, 1, 259-272.
- Lučev, Ivana – Tadinac, Meri (2008): Kvaliteta života u Hrvatskoj – povezanost subjektivnih i objektivnih indikatora te temperamenta i demografskih varijabli s osvrtnom na manjinski status, *Migracijske i etničke teme*, 24 (1-2), 67-89.
- Maderthaler, R. (1995): Soziale Faktoren urbaner Lebensqualität, U: A. Keul (ur.), *Wohlbefinden in der Stadt*, Weinheim: Psychologie Verlags Union, 172-197.
- McCrea, Roderick Peter – Shyy, Tung-Kai – Stimson, Robert (2006): What is the Strength of the Link Between Objective and Subjective Indicators of Urban Quality of Life?, *Applied Research in Quality of Life*, 1, 79-96.
- Pacione, Michael (2003): Quality-Of-Life Research in Urban Geography, *Urban Geography*, 24 (4), 314-339.
- Petz, Boris – Ivanec, Dragutin – Kolesarić, Vladimir (2012): *Osnovne statističke metode za nematematičare*, Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Pichardo-Muñiz, Arlette (2011): The Role of Diseconomies of Transportation and Public Safety Problems in the Measurement of Urban Quality of Life, *Applied Research in Quality of Life*, 6 (4), 363-386.
- Slavuj, L. (2011): Kvaliteta života u urbanom okolišu – primjer grada Rijeke, doktorska disertacija, Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, Geografski odsjek.
- Slavuj, Lana (2012a): Objektivni i subjektivni pokazatelji u istraživanju koncepta kvalitete života, *Geoadria*, 17(1), 73-92.

- Slavuj, Lana (2012b): Evaluacija kvalitete urbanoga susjedstva – prednosti i nedostaci neposrednoga životnog prostora, *Sociologija i prostor*, 50 (2), 183-201.
- United Nations Development Programme, Office of the Resident Representative in Croatia (2006): *Kvaliteta života u Republici Hrvatskoj i rizik od socijalne isključenosti – Kvalitativno istraživanje na općoj populaciji*, Zagreb: Target d.o.o.
- Viñas, Ferran – González, Mònica – Malo, Sara – Casas, Ferran (2014): Temperament and Personal Wellbeing in a Sample od 12 to 16 Year-Old Adolescents, *Applied Research in Quality of Life*, 9 (2), 355-366.
- Vuletić, Gorka – Misajon, RoseAnne (2011): Subjektivna kvaliteta života, U: G. vuletić (ur.), *Kvaliteta života i zdravlja*. Osijek: Hrvatska zaklada za znanost - Filozofski fakultet Sveučilišta u Osijeku, 9-16.

Izvori

- Državni zavod za statistiku (2012): Statistički ljetopis 2012., Zagreb, (http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/ljetopis/2012/sljh2012.pdf)
- Urbanistički zavod Grada Zagreba d.o.o. (2005): *Prostorni plan uređenja Grada Požege*, Zagreb.
- Urbanistički zavod Grada Zagreba d.o.o. (2007): *Generalni urbanistički plan Grada Požege*, Zagreb.
- URL 1. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske (2013): Priopćenje, Bruto domaći proizvod za Republiku Hrvatsku te prostorne jedinice za statistiku 2. i 3. razine za razdoblje 2000.-2010., broj 12.1.12., ISSN 1330-0350, Zagreb, (http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2013/12-01-02_01_2013.htm)
- URL 2. Podaci o nezaposlenosti u Požegi <http://www.hzz.hr/default.aspx?id=4892> (17.06.2013.)
- URL 3. Stopa nezaposlenosti u hrvatskim gradovima <http://www.vecernji.hr/vijesti/ovo-su-gradovi-najvecim-udjelom-nezaposlenosti-hrvatskoj-clanak-560565> (12.06.2013.)
- URL 4. odjeli i odsjeci požeške bolnice http://www.pozeska-bolnica.hr/cms/index.php?option=com_content&view=article&id=49&Itemid=2 (12.06.2013.)
- URL 5. Ambulante u Požegi http://dz-pozega.hr/index.php?option=com_contact&view=category&catid=12&Itemid=113 (12.06.2013.)
- URL 6. Linija javnog prijevoza Frankopanska ulica - bolnica <http://www.pozega.hr/Opcenito/Linija-Frankopanska-Bolnica-Frankopanska.html> (12.06.2013.)

Objective and Subjective Indicators of the Quality of Urban Space in Požega

Summary

The aim of the research was to display the quality of life in the city of Požega using objective and subjective indicators. The intention of authors was basing on analysis of the objective indicators and the statistical analysis of the subjective indicators comparison of inner city neighborhoods. The objective indicators was collected from the city administrations and the Croatian Bureau of Statistics, and via the internet and fieldwork and analyzed using *ArcGis*. Subjective indicators were collected by a survey. The survey was conducted via fieldwork and via online surveying. Statistical analysis of the collected data was carried out using the statistical software *Statistica*.

The research, expected, has shown that the estimate of quality of life on the basis of objective and subjective indicators do not match. Objective indicators show an average quality of life, while the subjective show a very good quality of life. Finally, the research highlighted the differences between neighborhoods.

Keywords: urban space; quality of life; objective and subjective indicators; Pozega.

Doc. dr. sc. Lena Mirošević
Odjel za geografiju Sveučilište u Zadru
Ulica dr. Franje Tuđmana 24i, 23000 Zadar
lmirosev@unizd.hr

Josip Jolić, prof.
Dravogradska 10, Drškovci, 34000 Požega